

P R O T O K O L L
fra
møtet i Omsetningsrådets arbeidsutvalg

torsdag 22. august kl. 10.00

(Møte nr. 9 2002)

Møtet ble satt kl. 10.00

Til stede: Ottar Befring (leder), Steinar Hauge, Harald Mork, Arne Vinje og Kirsten Indgjerd Værdal

Fra SLF: Haavard Elstrand, Trond J. Tronsen, Sindre Flø, Tor Erik Jørgensen, Roald Nes, Randi Evju Schweigaard, Hilde Gunnufsen, Thore Desserud, Hanne Klægstad

Lederen fastslo at møtet kunne gjøre vedtak.

1. DAGSORDEN

Vedtak:

Dagsorden godkjennes.

Sak 9 ble trukket grunnet sent innkomne nye opplysninger.

2. GODKJENNING AV PROTOKOLL

Vedtak:

Protokoll fra møtet i Arbeidsutvalget 21.06. og 13.08.2002 godkjennes.

Innhold:

3.	Oppnevning av medlemmer og varamedlemmer til Omsetningsrådet	4
4.	Jordbruksoppgjøret 2002 og revidert tildelingsbrev til Statens landbruksforvaltning	4
5.	Avsetningstiltak i melkesektoren – Oppgave over reguleringslagring av meieriprodukter 2. halvår 2001	6
6.	Tilbakebetaling av omsetningsavgift for 2001 – Revisjonsoppgave fra Tine BA....	7
7.	Faglige tiltak og opplysningsvirksomhet for kjøtt – disponering av midler fra posten ”Diverse”	8
8.	Faglige tiltak i fjørfesektoren – Disponering av ekstra FoU-midler 2002.....	9
9.	Reguleringsanlegg i kjøttsektoren - Tilbakeføring av restbevilgning - Nord- Norges Salgslags avdeling Finnsnes	11
10.	Reguleringsanlegg i hagebrukssektoren. Opphør av Gartnerhallens markedsreguleringsfunksjon – tilbakebetaling av resttilskudd. Kommentarer fra Gartnerhallen og fra advokatfirmaet BA-HR på vegne av Gartnerhallen.....	11
11.	Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallens foredlingsanlegg Aga, Hardanger	17
12.	Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Nord-Norges Salgslags avdeling Alta.....	17
13.	Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Nord-Norges Salgslags avdeling Finnsnes.....	17
14.	Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallens anlegg i Gvarv.....	18
15.	Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen avdeling Jaren.....	18
16.	Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Kirkenær.....	18
17.	Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen avdeling Kokstad, Bergen.....	18
18.	Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Levanger.....	18

19. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen fabrikker Lier og Drammen-Lier	19
20. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Kristiansans S.....	19
21. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Molde	19
22. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen anlegg Rudshøgda.....	19
23. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Skarnes..	19
24. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Stavanger	20
25. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Trondheim	20
26. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen fabrikker Tønsberg samt Vestfold nord	20
27. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Ålesund	20
28. Kollektiv dekning av omsetningsavgift hagebruk – Bruk av midler til produsentretta rådgivning hagebruk.....	20
29. Vurdering av frivillig førtidsslakting av verpehøner som virkemiddel i markedsreguleringen.....	22
30. Markedsregulering i melkesektoren – Tap ved overføring av melk	27
31. Avsetningstiltak i melkesektoren – Oppgave over prisendringer og prisgevinst/pristap i år 2001	29

3. Oppnevning av medlemmer og varamedlemmer til Omsetningsrådet

Åtte av medlemmene og varamedlemmene i Omsetningsrådet hadde en valgperiode fram til 30. juni 2002.

På bakgrunn av forslag fra de aktuelle organisasjoner meddeler Landbruksdepartementet, i brev av 28.06.2002, at de for perioden 01.07.2002-30.06.2006 har oppnevnt følgende medlemmer og varamedlemmer i Omsetningsrådet:

Organisasjon	Medlem	Varamedlem
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	Arne Vinje (gj.v.)	Dag Fossen (gj.v.)
Prior Norge	Gabriel Joa (gj.v.)	Aud Borge (ny)
Barne- og familiedep.	Elisabeth Varland (ny)	Kjersti Larssen (ny)
Coop Norge	Øyvind Bergstrøm (gj.v.)	Marit Bjerkås (ny)
Norsk Nærings- og nytelses- middelarbeiderforbund	Grete Andreassen (ny)	Johnny Hagen (ny)
HOFF Norske Potetindustrier	Ole Festad Lund (gj.v.)	Margrete Hembre Haugum (ny)
Norges Pelsdyrslag	Jørاند Lunde (ny)	Odd Harald Nordsveen (ny)

I tillegg utnevner Landbruksdepartementet i brev av 28.06.2002 Kjetil Thu som nytt varamedlem i Omsetningsrådet for organisasjonen TINE BA. Funksjonstiden for medlemskapet er 28.06.2002-30.06.2004. Av Omsetningsrådets 19 medlemmer er det nå åtte kvinner.

Steinar Hauge er i brev av 14.08.2002 oppnevnt som ny nestleder i Omsetningsrådet.

Vedtak:

Oppnevningen av medlemmer og varamedlemmer i Omsetningsrådet tas til orientering.

4. Jordbruksoppgjøret 2002 og revidert tildelingsbrev til Statens landbruksforvaltning

Tildelingsbrevet av 22.01.2002 definerer Statens landbruksforvaltning sine oppgaver. Arbeidsutvalet vart orientert om dette i møte 27.2.2002. Revidert tildelingsbrev av 11.7.2002 gir melding om endringer etter jordbruksoppgjøret i år.

Når det gjeld fordelinga av underpost 70.11 er denne gitt i St prp nr 65 (2001-2002) Om jordbruksoppgjøret 2002 m.m. Her er det fordelt 48,4 mill. kroner for 2002. Denne ramma er halden uendra i forhold til tildelingsbrevet i januar:

Tiltak	Beløp, kr
Kollektiv omsetningsavgift	10 000 000
Kadaverhandtering – kjøtt	5 000 000
Potetsprit	18 500 000
Avs.tiltak hagebruk	3 900 000
Produsentsamanslutningar	1 000 000
Skulemjølk	10 000 000
SUM	48 400 000

I tillegg vart det i jordbruksoppgjøret 2001 avsett 8 mill. kroner til anlegg for handtering av animalsk avfall i Nord-Norge, som ikkje vart utbetalt i 2001. Samla ramme for avsetningstiltak i 2002 er etter dette 56,4 mill. kroner.

For 2003 er avsetninga til prisnedskrivning av potetsprit auka med 0,5 mill. kroner til 19,0 mill. Avsetninga til produsentsamanslutningar er redusert frå 1,0 til 0,5 mill. kroner.

Det er ikkje midlar under underposten som ikkje er øyremarka, og som Arbeidsutvalet etter instruksen § 3 har fullmakt til å disponere til marknadsregulerande tiltak. Fleksibiliteten i bruk av midlane var drøfta i fase 2, der ein viser til jordbruksavtalen pkt. 4.2 som opnar for at Landbruksdepartementet, dersom Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag er einig i det, kan omdisponere midlar det ikkje er bruk for, til andre formål.

I jordbruksoppgjøret er det lagt til grunn at dersom staten bestemmer at mjølkekvotar skal inndragast for å redusere produksjonen, kan dette finansierast gjennom omsetningsavgift. Dette er i så fall eit spørsmål som vil bli lagt fram for Omsetningsrådet for endeleg vedtak.

I tillegg har avtalepartane i jordbruksoppgjøret bestemt at marknadsordningane skal gåast gjennom saman med jordbruket sine organisasjonar fram til våren 2003, for å sjå på rammevilkåra for dei uavhengige aktørane.

Vedtak:

Revidert tildelingsbrev for Statens landbruksforvaltning for 2002 og endringane i jordbruksoppgjøret vert tekne til orientering.

5. Avsetningstiltak i melkesektoren – Oppgave over reguleringslagring av meieriprodukter 2. halvår 2001

I henhold til art IV 2 i retningslinjene for markedsregulering i melkesektoren kan det godtgjøres for reguleringslagring som er nødvendig for å oppfylle forsyningspliktens krav til stabile leveranser av melk og melkeprodukter gjennom året til dekning av det innenlandske markedet.

For å beregne mengden på reguleringslager tar en utgangspunkt i månedlige salgstall og beregner et gjennomsnittlig salg pr. uke. Dette salgstallet multipliseres med antall uker forretningsmessig lagring som Arbeidsutvalget har bestemt. Størrelsen på reguleringslagrene for en måned framkommer ved å trekke forretningsmessig lager fra oppgitt total lagerbeholdning ved inngangen til måneden, kfr vedlagte oppgave fra Tine BA.

I møte 13. mai 1997 vedtok Arbeidsutvalget hvilke vareslag og kvaliteter som til enhver tid er definert som reguleringsvarer under artiklene III –VIII i retningslinjene, og i møte 24. april 1998 vedtok Arbeidsutvalget utfyllende bestemmelser for hva som defineres som forretningsmessig lagringsperiode. Dette er:

tørre reguleringsprodukter	3 uker
hvitostprodukter	2 uker
smørprodukter	2 uker
kaseinprodukter	1 uke
geitost	2 uker

Satsene for lagring av reguleringsvarer for 2. halvår 2001 ble fastsatt av Omsetningsrådet i møte 21. juni 2002. Disse er:

lagring av tørrmelk	4,05 øre/kg/uke
kjølelagring av hvitost	6,45 øre/kg/uke
fryselagring av smør	3,97 øre/kg/uke
kjølelagring av kasein	10,63 øre/kg/uke
fryselagring av geitost	7,05 øre/kg/uke

Vi har i brev av 31. juli 2002 fått tilsendt oppgaver over salgstall pr. måned for 2001, og total mengde på lager ved utgangen av hver måned for artikkelnummer som omfattes av ordningen.

Med utgangspunkt i de innrapporterte lager- og salgstall har vi følgende beløp for lagergodtgjørelse for de ulike reguleringsvarene i 2. halvår 2001. Tilsvarende kostnader for 2. halvår 2000 framgår også av tabellen nedenfor.

Produktgruppe	2. h.år 2001, kr	2. h.år 2000, kr
Tørre reguleringsprodukter	2 195 364	4 473 778
Hvitostprodukter	4 825 323	4 880 568
Smørprodukter	661 519	2 356 426
Kaseinprodukter	762 499	672 625
Geitostprodukter	690 229	885 432
SUM	9 134 935	13 268 829

Tine BA viser til at de er uenig i satsgrunnlaget for smør, og at de eventuelt vil komme tilbake med et forslag til korreksjon på denne delen av oppgaven.

Oppgaven er attestert av statsautorisert revisor.

Med hjemmel i art IV i Retningslinjer for bevilgninger til markedsreguleringstiltak innenfor melkesektoren gjøres følgende

Vedtak:

Oppgaven over lagring av reguleringsprodukter for 2. halvår 2001 godkjennes og kr 9 134 935 bevilges av midler fra omsetningsavgiften på melk.

6. Tilbakebetaling av omsetningsavgift for 2001 – Revisjonsoppgave fra Tine BA

Omsetningsrådet vedtok 28.11.01 å redusere omsetningsavgiften med 6 øre pr. liter levert ku- og geitemelk for hele 2001. Den reduserte avgiften skulle tilbakebetales til produsentene i samsvar med levert melk i 2001. Tine Norske Meierier og Q-meieriene skulle leverer revisorattesterte oppgave til Omsetningsrådet når utbetalingen har funnet sted, senest innen 1. mars 2002. Q-meieriene sine oppgaver ble godkjent i møte 21.06.02.

Tine BA sender sin revisoroppgave 04.08.02. Av denne framgår det Tine BA har tilbakebetalt 6 øre pr. liter i omsetningsavgift for perioden 01.01.01-30.11.01. Dette utgjør i henhold til revisor sin rapport kr 83 783 000. Dette er kr 56 028 mindre enn det som ble tilbakebetalt fra fondet til Tine BA.

Tine BA forklarer dette avviket med feil rapportering av kvantum ved beregning av omsetningsavgift for fjell og gårdssmør for ett av selskapene. Dette utgjør kr 43 199. Denne feilen korrigeres ved innbetalingen av omsetningsavgift for august 2002. Videre var det ved revisjon, ifølge Tine BA, for ett av selskapene ikke tatt hensyn til en korreksjon på kr 13 839. I tillegg kommer en korreksjon på -kr 1 010 som Tine BA ikke har forklart. Tine BA tilbakebetaler til fondet kr 56 028 som er differansen mellom det som er tilbakebetalt fra fondet til Tine BA og det som revisor har godkjent som utbetalt til produsent.

Vedtak:

1. Arbeidsutvalget godkjenner tilbakebetalingen av omsetningsavgift på 6 øre pr. liter til melkeprodusentene i Tine BA for levert melk i 2001.
2. Differansen på kr 56 028 mellom det som er tilbakebetalt fra fondet til Tine BA og det som framkommer av revisor sin gjennomgang, godskrives fondet for omsetningsavgift på melk.

7. Faglige tiltak og opplysningsvirksomhet for kjøtt – Disponering av midler fra posten "Diverse"

I brev poststempelt 09.07.02 søker Fagsenteret for kjøtt om disponering av midler fra posten diverse til prosjektet "CO₂-bedøving av smågris".

Som følge av endringer i dyrevernsloven vedrørende kastrering av gris er det forbud mot rutinemessig kastrering av gris fra 1. januar 2009, og i perioden fra 1. august 2002 til forbudet trer i kraft skal all kastrering foretas av veterinær ved bruk av bedøvelse. Små hanngriser kastreres rutinemessig for å hindre avvikende lukt og smak som ukastrerte råner utvikler, såkalt rånelukt.

Hanngris- råneluktproblematikk, prosjektet "CO₂- bedøving av smågris"

Fagsenteret for kjøtt søker om å få disponere kr 70 000 fra posten diverse til prosjektet "CO₂-bedøving av smågris." I budsjett for 2002 er det satt av kr 375 000 til posten diverse. Posten er så langt ikke belastet i 2002.

Hovedformålet med prosjektet er å få verdifull kunnskap som vil kunne sees i sammenheng med prosjekt i regi av NVH som går ut på å vurdere alternative bedøvningsmetoder ved kastrering. Fagsenteret for kjøtt vil ved deltakelse få tilgang til alle resultater og blir presentert i prosjektets styringsgruppe.

Kastreringsforbudet innebærer at problemene vedr. hanngrisproduksjon må være løst innen 2009. Dette er i følge fagsenteret for kjøtt trolig en av de største FoU-utfordringene norsk husdyrproduksjon står overfor i dette tidsperspektivet.

Råneluktproblematikken har følgende hovedutfordringer:

- Hvordan få ned andelen slakt med rånelukt-/smak. Den bør ned fra 30-40 % til maks 5 %.
- Det finnes i dag ingen metode for bruk på slakteriene til å test på de viktigste komponentene som forårsaker rånelukt-/smak.
- Det må arbeides med å finne en optimal bedøvelsesmetode i forbindelse med kastrering.

Prosjektet "CO₂-bedøving på smågris" skal skje i regi av Den Kongelige Veterinær- og landbohøjskole, Danmark og har en total kostnadsramme på DKK 299 000, hvorav bransjen forutsettes å dekke DKK 140 000. Fagsenteret for kjøtt er av

Danske slagterier forespurte om å dekke 50 % av bransjens andel. Prosjektet kan da gjennomføres i høst. Fagsenteret for kjøtt søker om å få dekke sin andel i prosjektet ved å disponere kr 70 000 fra posten diverse.

Fagstyret ga på møtet 30. mai sin tilslutning til å støtte det danske forsøket. Fagstyret understreket at det er ”viktig å beholde helhetsvurderingen i råneluktproblematikken og fremme dette overfor forskningsfinansieringskildene.”

Med hjemmel i ”Interne retningslinjer for bruken av midler fra omsetningsavgiften til faglige tiltak og opplysningsvirksomhet” fastsatt av Omsetningsrådet 25. september 1991 gjøres følgende

Vedtak:

Søknaden om disponering av kr 70 000 til prosjektet ”CO₂-bedøving av smågris” fra posten diverse under støtte til kvalitets- og avlsarbeid i budsjettet for faglige tiltak og opplysningsvirksomhet for kjøtt innvilges.

8. Faglige tiltak i fjørfesektoren – Disponering av ekstra FoU-midler 2002

Omsetningsrådet vedtok 28. november 2001 budsjett for faglige tiltak i fjørfesektoren for 2002. I budsjett inngår kr 800 000 på posten ekstra FoU. Fagsenteret for fjørfe søkte 22. mars 2002 og 26. april 2002 om å få disponere kr 302 000 fra posten ekstra FoU til henholdsvis handlingsplan mot campylobacter hos slaktekylling og resistensundersøkelse av rød hønsemidd. Søknadene ble behandlet og godkjent av Arbeidsutvalget 26. april 2002. Det gjenstår etter dette kr 498 000 på posten ekstra FoU-midler.

I brev av 1. august 2002 søker Fagsenteret for fjørfe om godkjenning til å disponere kr 340 000 fra posten ekstra FoU-midler til prosjektet ”saneringsprogram for hønsemidd- forprosjekt.”

Prosjekt – ”saneringsprogram for hønsemidd – forprosjekt”

Hovedmålet med prosjektet er å sette i gang et organisert program for å bekjempe midden og forebygge introduksjon av smitte i nye hus. Dette i første rekke som følge av at undersøkelser tyder på at problemene med rød hønsemidd er større ved hold av verpehøns i løsdrift enn i bur. Man frykter derfor at problemet vil øke ved innføring av nye driftsformer i norsk eggproduksjon.

Fagsenteret for fjørfe kartla i 2000 forekomsten av rød hønsemidd i Norge. Resultatene viste at midden var observert i ca. 20 % av de besetningene som deltok i undersøkelsen.

Rød hønsemiddparasitt er i følge Fagsenteret for fjørfe det største parasittproblemet i norsk produksjon av konsumegg og rugeegg. Midden kan blant annet forårsake følgende:

- nedsatt dyrevelferd
- dårlig arbeidsmiljø for røkterne
- overføre fjørfesykdommer
- påføre bonden økonomisk tap i form av nedsatt produksjon og klekkeprosent, samt økt andel av skitne egg

Saneringsprogrammet er delt inn i følgende 3 trinn:

Første trinn	Andre trinn	Tredje trinn
Start: August 2002	Start: Januar 2003	Start: August 2003
Regionalt forprosjekt	Nasjonalt program	
	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentasjon av midstatus og sanering • Revidering av eggpakkeriene 	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentasjon av midstatus og sanering hos eggprodusent

Forprosjektet er konsentrert til ett eggpakkeri med tilhørende produsenter og livkyllingoppalere. Det er lagt opp til egeninnsats og økonomiske kostnader fra pakkeriets side. Den største utfordringen er valg av saneringsstrategi.

Prosjektet er organisert med en styringsgruppe hvor det er planlagt 3 møter i prosjektperioden. Når det gjelder prosjektleder foreslås det at det søkes etter en ekstern person pga at en slik stilling er svært ressurskrevende og man unngår da å måtte nedprioritere andre oppgaver ved fagsenteret.

Kostnadene i prosjektet er fordelt mellom postene prosjektleder (kr 197 800) og sanering hos 30 produsenter (kr 140 000).

Prosjektet er behandlet i Fagstyret for Fagsenteret for fjørfe 19. juni 2002. Fagstyret står samlet bak søknaden.

Med hjemmel i "Interne retningslinjer for bruken av midler fra omsetningsavgiften til faglige tiltak og opplysningsvirksomhet" fastsatt av Omsetningsrådet 25. september 1991 gjøres følgende

Vedtak:

Søknaden om disponering av kr 340 000 til prosjektet "saneringsprogram for hønsemidd - forprosjekt" fra posten ekstra FoU- midler, faglige tiltak innvilges.

9. Reguleringsanlegg i kjøttsektoren - Tilbakeføring av restbevilgning - Nord-Norges Salgslags avdeling Finnsnes

Saken ble trukket grunnet sent innkomne nye opplysninger.

10. Reguleringsanlegg i hagebrukssektoren. Opphør av Gartnerhallens markedsreguleringsfunksjon – tilbakebetaling av resttilskudd. Kommentarer fra Gartnerhallen og fra advokatfirmaet BA-HR på vegne av Gartnerhallen

På grunnlag av Omsetningsrådets vedtak i sak 8/21.06.2002 ble samtlige enkeltsaker oversendt Gartnerhallen for kommentarer. I samme vedtak ble Statens landbruksforvaltnings prinsipper for behandling av tilbakebetalingsspørsmålet forelagt og tatt til etterretning. I brev av 21.06.2002 kommenterer advokatfirmaet BA-HR på vegne av Gartnerhallen prinsipielle sider og enkeltsaker. I brev av 6.08.2002 kommenterer Gartnerhallen enkeltsaker.

Det presiseres i denne forbindelse at da det ikke foreligger noe vedtak om tilbakebetaling av tilskudd på enkeltsaker er brevet fra hhv. BA-HR og Gartnerhallen ikke å betrakte som klager, men kommentarer til foreliggende innstillinger. I det følgende gjengis og kommenteres de mest sentrale punktene av betydning for Omsetningsrådets behandling av saken.

Brev fra BA-HR 21.06.2002.

Innledningsvis refererer og kommenterer BA-HR saksbehandlingen samt redegjør for hvilke påstander og anførsler som tas opp i brevet. Det forutsettes her at Gartnerhallen i tråd med forvaltningslovens § 16 vil bli orientert om arbeidsutvalgets innstilling, og at de vil få anledning til å uttale seg før saken forelegges Omsetningsrådet.

For det første anføres det at det ikke foreligger noe rettslig grunnlag for å kreve tilbake tilskuddene. I denne forbindelse hevdes det at i henhold til retningslinjer av 21. mai 1979 punkt 1, at Omsetningsrådet ”kan” og ikke nødvendigvis ”skal” trekke ”hele eller deler av” tilskuddet tilbake, og at det frie skjønn i henhold til retningslinjenes punkt 2 er avgrenset av en rekke momenter. Videre anføres det at det ikke foreligger noe rettslig grunnlag da vilkårene for tilbakebetaling ikke er oppfylt, herunder vilkåret ”selges eller tas i bruk til andre formål”. Det pekes også på at Omsetningsrådet ikke har hjemmel til å trekke tilbake tilskudd som er gitt av Landbruksdepartementet.

Det pekes videre på at et krav om tilbakebetaling av et beløp av en slik størrelse det her er snakk om er i strid med skrankene for Omsetningsrådets frie skjønn og at et slikt vedtak av den grunn vil være ugyldig. Herunder trekkes følgende momenter frem:

- Forvaltningen må utvise en konsistent praksis, og det vises til at det ikke har medført krav om tilbakebetaling i de tilfeller hvor markedsreguleringen har blitt redusert i omfang.
- Forvaltningen har tatt utenforliggende hensyn og innstillingene synes vilkårlig. Det hevdes at det var overdragelsen av Gartnerhallen sine anlegg til GRO AS og Primaflor AS som utløste et vedtak som ikke ellers ville ha funnet sted, selv om resultatet ville blitt det samme.
- Det må hensyntas ved utøvelsen av det frie skjønn at Gartnerhallen ikke hadde noe annet alternativ enn salg, da en i 1997 sto uten kunder i dagligvaremarkedet.
- Tidsaspektet må hensyntas i større grad, og det hevdes at det er rimelig å anta at kravet bør bortfalle dersom det har gått svært lang tid siden bevilgningene ble gitt.
- Omsetningsrådet kan ikke treffe et vedtak som vil virke sterkt urimelig.
- Gartnerhallens eksistens vil være truet ved et krav om tilbakebetaling.

Til sist hevdes det at et tilbakebetalingskrav i denne størrelsesorden, sammenholdt med de øvrige momenter, er sterkt urimelig og således ugyldig.

Av materiell art anføres således for det første at det ikke eksisterer rettslig grunnlag, for det andre at et vedtak av denne karakter er utenfor de ulovfestede skrankene for forvaltningens frie skjønn og til sist at et vedtak av denne art er så urimelig at det således er ugyldig.

Statens landbruksforvaltning bemerker:

Slik Statens landbruksforvaltning ser det inneholder brevet fra BA-HR tre rettslige anførsler i tillegg til en rekke påstander og referering av faktum.

Når det forutsettes at Gartnerhallen i etterkant av møtet i Omsetningsrådets arbeidsutvalg skal få anledning til å uttale seg, mener Statens landbruksforvaltning at forvaltningslovens intensjoner er ivaretatt. I henhold til forvaltningslovens § 16 skal en part som ikke tidligere har fått anledning til å uttale seg om saken varsles og gis anledning til dette før vedtak treffes. I denne saken har Gartnerhallen ved flere anledninger og gjennom en lengre prosess hatt mulighet til å gi opplysninger, komme med kommentarer og motforestillinger. For øvrig påpekes det at det bryter med etablerte beslutningsprosesser i Omsetningsrådet å forelegge et innstillende vedtak i det underliggende organ, arbeidsutvalget, til uttalelse før vedtaket oversendes det øverste organ, Omsetningsrådet. Gartnerhallen står imidlertid fritt til, på eget initiativ, å fremme eventuelle merknader.

1. Rettslig grunnlag

Statens landbruksforvaltning av den oppfatning at det rettslige grunnlaget i denne saken er uomtvistelig. Retningslinjene av 21.05.1979 gir Omsetningsrådet adgang til å trekke hele eller deler av tilskuddene tilbake ved at anleggene selges eller tas i bruk til andre formål. Statens landbruksforvaltning er av den klare oppfatning at de aktuelle anleggene er å betrakte som solgt. Både det faktum at anleggene er solgt og

at Gartnerhallens markedsreguleringsfunksjon er opphørt utløser hver for seg et krav om tilbakebetaling.

Når det gjelder påstanden om at midler bevilget fra Landbruksdepartementet ikke kan kreves tilbake av Omsetningsrådet vises det til at dette er gjeldende praksis, og at et krav om tilbakebetaling av midler til reguleringsanlegg bevilget av Landbruksdepartementet skal behandles etter retningslinjenes bestemmelser. I denne forbindelse kan det nevnes at denne problemstillingen ble spesifikt vurdert i tilknytning til behandling av resttilskudd av Gartnerhallens anlegg i Bergen, Omsetningsrådets vedtak av 11.03.1992, hvor det fastslås at Landbruksdepartementets tilskudd skal behandles etter samme retningslinjer som tilskudd gitt av Omsetningsrådet. For øvrig vises det til tidligere praksis, der tilskudd gitt av Landbruksdepartementet en rekke ganger er tilbakekrevd ved salg eller omdisponering av anlegg.

2. De ulovfestede skrankene for forvaltningens frie skjønn

Videre mener Statens landbruksforvaltning at et vedtak av denne art ikke er i strid med de ulovfestede skrankene for forvaltningens frie skjønn.

For det første vises det til at Omsetningsrådet i en rekke år har krevd tilbake ikke avskrevne tilskudd bevilget til reguleringsanlegg ved salg eller at anlegget nyttes til annet formål en forutsatt. Det faktum at tilskudd ikke har blitt trukket tilbake ved at markedsreguleringen har blitt redusert i omfang skyldes at Gartnerhallens markedsreguleringsfunksjon som helhet ikke har opphørt. Fellesanlegg for flere produkter har derfor fortsatt blitt nyttet til reguleringsformål, selv om reguleringsfunksjonen for enkeltprodukt har falt bort.

For det andre vil som nevnt over både salg av anleggene og opphør av markedsreguleringsfunksjonen hver for seg utløst et krav om tilbakebetaling, og kravet om tilbakebetaling er således ikke vilkårlig.

For det tredje er Statens landbruksforvaltning av den oppfatning at påstanden om at Gartnerhallen ikke hadde noe reelt valg da de sto uten kunder i dagligvaremarkedet ikke er et relevant moment i å fastslå tilbakebetalingskravet for de enkelte anlegg i henhold til regelverket. Denne påstanden var for øvrig kjent for Omsetningsrådet da de fattet det prinsipielle vedtak om å iverksette tilbakebetaling 20.03.2000.

Tidsaspektet er hensyntatt ved saksbehandlingen av de enkelte saker i form av løpende avskrivning, og Statens landbruksforvaltning kan således ikke se at dette momentet skulle medføre noe annet utfall enn at de enkelte saker skal kunne fremmes.

Til slutt påpekes det at Gartnerhallen sin eksistens ville være truet dersom en krever tilbake tilskudd i den størrelsesorden som forespeilet. Statens landbruksforvaltning vil bemerke at betingelsene som heftet ved tilskuddene var kjent for Gartnerhallen ved overdragelsen av anleggene til GRO AS, og kan således ikke se at denne

påstanden skulle være til hinder for at de enkelte saker skal kunne fremmes i tråd med beslutningen i Omsetningsrådet og i tråd med retningslinjene.

3. Urimelighet

Statens landbruksforvaltning er av den oppfatning at vedtaket ikke er urimelig. Ved at anleggene selges eller tas i bruk til andre formål utløses et krav om tilbakebetaling jf. retningslinjene. Alle enkeltsaker er nøye vurdert og Gartnerhallen har hatt full anledning i hele prosessen til å komme med sine argumenter.

Tilskuddene til Gartnerhallen er gitt som en følge av Gartnerhallens oppgaver i markedsreguleringssammenheng. Når anlegget er solgt og/eller tatt i bruk til andre formål faller grunnlaget for tilskuddene bort. Det vil tvert om kunne være konkurransevridende ovenfor de andre aktørene i markedet dersom tilskuddene ikke trekkes tilbake jf. forutsetningene for tilskuddene og retningslinjene for øvrig.

4. Kommentarer av enkeltsaker

I den grad BA-HRs kommentarer av enkeltsaker krever ytterligere merknader fra Statens landbruksforvaltning er dette gjort i den enkelte innstilling.

Gartnerhallens brev 6.08.2002.

Før gjennomgangen av enkeltsaker viser Gartnerhallen til prinsipielle innvendinger og påståtte metodefeil. De aller fleste av Gartnerhallens kommentarer gjelder prinsipper for beregning av resttilskudd for samtlige anlegg. Statens landbruksforvaltnings kommentarer tas derfor samlet her, og gjentas ikke i de enkelte innstillinger med mindre det er spesielle grunner for det.

Det er verdt å merke seg at Gartnerhallen viser til at de i 1997 beregnet Omsetningsrådets utestående/resttilskudd til rundt regnet 41 mill. kroner, fordelt med vel 34 mill kroner på de selskaper som GRO-systemet hadde overtatt, og 6,4 mill. kroner på de selskaper som ble overtatt av Primaflor AS. Dette indikerer at man ved salg av anleggene, i hovedsak gjennomført per 31.12. 1997, som prinsipp var klar over og anerkjente Omsetningsrådets rett til å kreve resttilskuddene tilbakebetalt, noe som står i motsetning til BA-HRs anførsler, jf. ovenfor.

Gartnerhallens gjennomgang viser en differanse fra Statens landbruksforvaltnings beregninger på vel 14 mill. kroner i Gartnerhallens favør. I lys av dette er samtlige beregninger gjennomgått på nytt. Gartnerhallens tall framkommer i hovedsak som resultat av påståtte beregnings- og metodefeil knyttet til følgende:

1. Avskrivningstida.

Gartnerhallen tar systematisk utgangspunkt i tidspunkt for Omsetningsrådets behandling av tilsagn ved fastsetting av avskrivningsperiodens oppstart. Dette er et helt nytt prinsipp. Ved all tidligere behandling av tilbakebetalingssaker er avskrivningstida regnet fra Omsetningsrådets behandling av sluttoppgjør for de enkelte anlegg, eventuelt tidspunkt for ferdigstilling dersom det av ulike årsaker gikk lang tid fra anlegget var tatt i bruk til sluttoppgjør ble behandlet.

Beregningsmåten gir løpende 2-3 års lenger avskrivningstid, noen ganger mer. I ett

tilfelle (Kristiansand S.) betyr det at Gartnerhallen starter nedskrivningen året før aktuell tomt for anlegget ble innkjøpt.

Tidspunkt for når avskrivningsperioden avsluttes er i hovedsak sammenfallende, men varierer ved noen få anlegg fordi Gartnerhallen tar utgangspunkt i salgstidspunkt for anlegget, mens Statens landbruksforvaltning, i tråd med tidligere praksis, avslutter beregningsperioden når anleggets reguleringsfunksjon opphørte dersom dette inntraff tidligere.

Omsetningsrådet har tidligere i hovedsak lagt hele år til grunn for beregning av avskrivningstida. Gartnerhallen regner som årlig avskrivning et hvert påbegynt kalenderår, selv om bevilgningen ble gitt i desember eller anlegget solgt i januar. Dersom en bevilgning er gitt i desember et år og anlegget selges i januar et annet, får Gartnerhallen med sine beregninger systematisk to års lenger avskrivningstid enn hva en får når tidligere praksis legges til grunn. I slike tilfeller kan det imidlertid være noe rom for skjønnsmessige vurderinger. Under Statens landbruksforvaltnings nye gjennomgang er derfor disse vurderingene prøvet på nytt, noe som har ført til justeringer i resttilskuddets størrelse for enkelte anlegg etter en særskilt vurdering.

2. Avskrivningsgrunnlaget.

Gartnerhallen innfører i sine beregninger en ny praksis hvor avskrivningen tar utgangspunkt i tilsagnets størrelse, ikke den endelige faktiske bevilgning. I de tilfeller hvor endelig tilskudd ble redusert i forhold til opprinnelig tilsagn, gir dette Gartnerhallen en til dels betydelig avskrivningsgevinst. Ved at tilsagnsbeløpet avskrives fra tilsagnsdato, mens differansen i forhold til endelig bevilgning avskrives fra tidspunkt for sluttoppgjør og trekkes fra det første beløpet fra og med denne dato, framkommer en nettogevingst for tilskuddsmottaker som er helt ny i forhold til tidligere praksis. For eksempelvis anlegget i Bergen kommer Gartnerhallen derfor ut med 1 mill. kroner mer i avskrivning de første fem årene enn det vanlig beregningspraksis gir. Statens landbruksforvaltning mener alle grunner taler for å opprettholde prinsippet om at avskrivningsgrunnlaget tar utgangspunkt i faktiske og endelige bevilgninger.

3. Kostprisfordelingen.

Noen steder avviker Gartnerhallens kostprisfordeling med den fordeling som Statens landbruksforvaltning har kommet fram til. Ved fastsetting av kostpris tilstrebes det å legge faktiske regnskapstall til grunn. Noen ganger er disse uoversiktlige, mangelfulle eller ikkeeksisterende. Da er det tatt utgangspunkt i framlagte kalkyler. I enkelte tilfeller er kostprisfordelingen fastsatt av Omsetningsrådet ved behandling av bevilgningen. Når ikke noe av dette foreligger, er Gartnerhallens standardfordeling lagt til grunn. Statens landbruksforvaltning ser ikke grunnlag for å endre tidligere praksis på dette punkt.

4. Tilskudd fra Landbruksdepartementet

I sine beregninger har Gartnerhallen sett bort fra samtlige tilskudd gitt av Landbruksdepartementet. Dette er igjen ny praksis i forhold til tidligere, og er kommentert ovenfor under brevet fra BA-HR. Statens landbruksforvaltning ser ikke grunnlag for å endre tidligere praksis på dette punkt.

5. Endringer i opplysninger underveis.

I løpet av arbeidet med behandling av enkeltsaker har det vært en rekke løpende kontakter med Gartnerhallen for å kartlegge tilskudd og tilskuddstidspunkt. Det registreres at Gartnerhallen i sitt brev av 6.08.2002 til dels kommer til andre konklusjoner enn de man da i fellesskap kom fram til. Også i sin statusoversikt per 10.08.2001 for de enkelte anlegg overdratt til hhv. Gro-systemet og Primaflor AS er tallmaterialet tidvis avvikende fra det som nå legges fram. I den grad Statens landbruksforvaltning har funnet de nye opplysningene mer korrekte enn det som tidligere er opplyst er de nye opplysningene lagt til grunn i saksbehandlingen.

Oppsummering

Statens landbruksforvaltning legger vekt på at beregningen av resttilskudd for hvert enkelt anlegg skal skje i henhold til de samme retningslinjer og den praksis som tidligere har vært fulgt i slike saker og som ble stadfestet i Omsetningsrådets vedtak 21.06.2002. Det gjelder innen hagebrukssektoren som innen kjøtt- og egg/fjørvesektoren. Ut fra prinsippet om likebehandling og for å hindre konkurransevridning er det viktig at også disse sakene behandles etter samme mal, selv om antall saker og summen av resttilskudd gjør saken noe spesiell.

Gartnerhallen har selv, som medlem av Omsetningsrådet, hatt oversikt over den fulgte praksis. En kan ikke se at Gartnerhallen tidligere gjennom uttalelser eller ved stemmegivning i enkeltsaker, herunder også tidligere behandlede saker vedrørende hagebrukssektoren, har ment at denne praksis burde endres.

På grunnlag av ovennevnte kan en ikke se at Gartnerhallens brev av 6.08.2002 eller BA-HRs brev av 21.06.2002 tilsier at de enkelte saker om tilbakebetaling av resttilskudd ikke bør fremmes for behandling i Omsetningsrådets besluttede organer.

Statens landbruksforvaltning fremmet til møtet følgende forslag til vedtak:

1. Brev av 21.06.2002 fra BA-HR og brev av 06.08.2002 fra Gartnerhallen er kommentarer til foreliggende innstillinger og er ikke å betrakte som klager.
2. De foreliggende bemerkninger til de rettslige anførsler i brevene av 21.06.2002 og 06.08.2002 legges til grunn for den videre saksbehandlingen.
3. Statens landbruksforvaltnings vurdering av prinsippene for bevilgning av tilbakebetaling av resttilskudd legges til grunn for den videre saksbehandlingen.

4. De enkelte saker om tilbakebetaling av resttilskudd i hagebrukssektoren fremmes for behandling.

På bakgrunn av diskusjonen fremmet lederen med hjemmel i retningslinjer 21.05.1979 for Omsetningsrådets behandling av eventuell tilbakebetaling av hele eller deler av bevilgede tilskudd til reguleringsanlegg samt Omsetningsrådets vedtak av 20.03.2000 og 21.06.2002 følgende

Vedtak:

Arbeidsutvalget foreslår for Omsetningsrådet at det gjøres følgende vedtak:

1. Brev av 21.06.2002 fra BA-HR og brev av 06.08.2002 fra Gartnerhallen er kommentarer til foreliggende innstillinger og er ikke å betrakte som klager.
2. De foreliggende bemerkninger til de rettslige anførsler i brevene av 21.06.2002 og 06.08.2002 legges til grunn for den videre saksbehandlingen.
3. Omsetningsrådets vedtak av 21.06.2002 om tilbakeføring av restbevilgning for Gartnerhallens reguleringsanlegg legges til grunn for den videre behandlingen.
4. Saken fremmes for Omsetningsrådet for generell drøfting og sluttbehandling av enkeltsakene i løpet av 2002.

11. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallens foredlingsanlegg Aga, Hardanger

Vedtak:

Saken utsettes.

12. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Nord-Norges Salgslags avdeling Alta

Vedtak:

Saken utsettes.

13. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Nord-Norges Salgslags avdeling Finnsnes

Vedtak:

Saken utsettes.

- 14. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsopp-gaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallens anlegg i Gvarv**

Vedtak:

Saken utsettes

- 15. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsopp-gaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen avdeling Jaren**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 16. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsopp-gaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Kirkenær**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 17. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsopp-gaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen avdeling Kokstad, Bergen**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 18. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsopp-gaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Levanger**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 19. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen fabrikk Lier og Drammen-Lier**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 20. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Kristiansans S.**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 21. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Molde**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 22. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen anlegg Rudshøgda**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 23. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Skarnes**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 24. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Stavanger**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 25. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Trondheim**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 26. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen fabrikker Tønsberg samt Vestfold nord**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 27. Reguleringsanlegg for hagebruksprodukter - Opphør av Gartnerhallens reguleringsoppgaver – Tilbakeføring av restbevilgning - Gartnerhallen Ålesund**

Vedtak:

Saken utsettes.

- 28. Kollektiv dekning av omsetningsavgift hagebruk – Bruk av midler til produsentretta rådgivning hagebruk**

Ved jordbruksoppjøret i 2001 ble bevilgningen til kollektiv dekning av omsetningsavgift hagebruk redusert, og budsjettet for denne posten som utgjorde 15,4 mill. kroner for 2001 ble redusert til 10 mill. kroner for 2002.

Ved jordbruksoppjøret i 2002 ble det bevilget samme beløp som i 2001 (10 mill. kroner) til kollektiv dekning av omsetningsavgift hagebruk, og posten får et budsjett også for 2003 på 10 mill. kroner.

Produsentretta rådgivning hagebruk er i flere år tildelt midler fra denne posten. Fram til og med 1997 ble det gitt støtte til rådgivningskonsulenter i Gartnerhallen og Norsk Gartnerforbund.

Omsetningsrådet vedtok nytt regelverk for produsentretta rådgivning hagebruk 05.06.1997. Etter forskriften kan det nå gis tilskudd til tiltak for å bedre produktkvaliteten og til produsentretta informasjon om markedsforholdene i hagebrukssektoren. Av forskriften går det fram at 15. september er frist for å sende søknad om tilskudd til produsentretta rådgivning hagebruk til Omsetningsrådet. Fra og med 1998 til og med 2001 er det tildelt midler til produsentretta rådgivning hagebruk etter dagens regelverk. Tilskuddet til produsentretta rådgivning har i denne perioden utgjort et beløp fra vel 1 mill. kroner til i underkant av 2 mill. kroner årlig.

Med bakgrunn i redusert bevilgning til kollektiv dekning av omsetningsavgift hagebruk ved jordbruksoppgjøret i 2001, ble det ikke annonsert midler til produsentretta rådgivning hagebruk for 2002. Arbeidsutvalget gjorde slikt vedtak i forbindelse med annonsering av midler til produsentretta rådgivning i sitt møte 27.08.2001:

”Revidert tildelingsbrev for Statens landbruksforvaltning for 2001 og endringane i jordbruksoppgjøret vert tekne til orientering. Utlysing av midlar til produsentretta rådgjeving blir utsett til budsjettet for faglege tiltak og opplysningsarbeid for hagebruk for 2002 er vedteke.”

Omsetningsrådet gjorde slikt vedtak i sitt møte 28.11.2001 i forbindelse med budsjett for faglige tiltak og opplysningsarbeid hagebruk 2002:

”Av midlene fra den kollektive dekning av omsetningsavgift hagebruk kan det til faglige tiltak og opplysningsarbeid i 2002 brukes inntil 10 mill. kroner. Av dette går 8,6 mill. kroner til opplysningsarbeid, kr 400.000 til felles faglige tiltak og kr 1.000.000 til produsentretta rådgivning i grøntsektoren.

Det kan gjøres mindre overføringer mellom hovedposter i budsjettet til opplysningsarbeid.”

Midlene til produsentretta rådgivning hagebruk ble for 2002 fordelt med kr 600 000 til Grøntprodusentenes Samarbeidsråd (GPS) (arbeid med produksjonstilpassing, markedsregulering og kvalitetsarbeid) og kr 400 000 til fruktlagerinspektøren sitt arbeid.

Bevilgningen til kollektiv dekning av omsetningsavgift hagebruk for 2002 ble i sin helhet tildelt av Omsetningsrådet i møtet 28.11.01, derfor ble det ikke annonsert midler til produsentretta rådgivning.

Med bakgrunn i at bevilgningen til kollektiv dekning av omsetningsavgift hagebruk etter jordbruksoppjøret i 2002 utgjør samme beløp som etter jordbruksoppjøret i 2001 og er mindre enn i tidligere år, vil Statens landbruksforvaltning tilrå at annonsering av midler til produsentretta rådgivning hagebruk også i år blir utsatt til budsjettet for faglige tiltak og opplysningsarbeid for hagebruk for 2003 er vedtatt.

Vedtak:

Annonsering av midler til produsentretta rådgivning hagebruk utsettes til budsjettet for faglige tiltak og opplysningsarbeid for hagebruk for 2003 er vedtatt.

29. Vurdering av frivillig førtidsslakting av verpehøner som virkemiddel i markedsreguleringen

Bakgrunn

I jordbruksoppjøret 1998 ble det uttalt at markedsreguleringen fortrinnsvis skulle være et virkemiddel i de viktigste produksjonene for å håndtere temporære overskudd og tilpasning i regionale og sesongmessige svingninger mellom produksjon og forbruk. I situasjoner med overproduksjon ble det fastslått at det kunne være behov for mer omfattende tiltak for å tilpasse markedsført varemengde til avsetningsmulighetene. Det ble samtidig pekt på betydningen av at reguleringen skjer på et så tidlig ledd i produksjonskjeden som mulig og at regulering skjer på billigste måte.

I St.meld. nr.19 om norsk landbruk og matproduksjon ble bl.a. premissene for bruk av produksjonsregulering klargjort. Produksjonsregulering kan bare skje i kortere perioder, og skal ikke ha karakter av et permanent virkemiddel. Det ble understreket at økt bruk av direkte produksjonsregulering vil bidra til å opprettholde overkapasitet og ikke gi en tilpasning av produksjonskapasiteten til et nivå som gir likevekt i markedet til enhver tid. I Innst.St. nr.167 1999-2000 knyttet til St.meld. nr.19 er det bl.a. vektlagt at offentlige midler ikke skal bidra til vedvarende overproduksjon.

Ordnningen for frivillig førtidsslakting av høner ble diskutert i Arbeidsutvalgets møte 26.10.2001, og Statens landbruksforvaltning (SLF) ble bedt om å foreta en vurdering av ordningen før en eventuell ny forskrift for frivillig førtidsslakting skulle legges frem for arbeidsutvalget høsten 2002.

Prior Norge har i denne sammenheng gitt en vurdering av produksjonsregulering som virkemiddel i brev av 19.04.2002, med spesiell vekt på ordningen for frivillig førtidsslakting av høner. Fjørfebransjens Landsforbund har også utarbeidet et notat datert 07.05.2002 hvor den private bransjen ga uttrykk for skepsis til hvordan førtidsslaktingen praktiseres. Disse innspillene ble brukt som grunnlag for diskusjon i Bransjeforumet for fjørfe 08.05.2002 og etterfølgende møter mellom SLF og bransjen.

Formålet med ordningen

Formålet med ordningen for frivillig førtidsslakting er å forebygge overproduksjon og tilpasse produksjonen av egg til etterspørselen i det norske markedet. Formålet er også å redusere kostnadene ved markedsregulering ved bl.a. å begrense reguleringseksporten.

Historikk

Førtidsslaktingen var tidligere sterkt knyttet opp mot kontraktordningen for produksjon av konsumegg. Denne ordningen ble avviklet fra uke 16 i 1997. Produsentene som var med på kontraktordningen for konsumegg måtte forplikte seg til å delta i førtidsslakting av høner.

Før avviklingen av kontraktordningen for produksjon av konsumegg ble alternative tiltak drøftet av sekretariatet for Omsetningsrådet og representanter for næringen. På bakgrunn av en felles forståelse av at det eksisterer få effektive virkemidler for å bli kvitt et overskudd av egg i markedet, ble en form for frivillig førtidsslakting videreført. Ordningen med frivillig førtidsslakting er årlig blitt gjennomført som et ordinært tiltak i perioden 1997 – 2001.

Frivillig førtidsslakting har blitt brukt i et større omfang enn antatt etter at tiltaket ble videreført da ordningen for kontraktproduksjon av konsumegg ble vedtatt avviklet ved jordbruksoppgjøret i 1995. Ved videreføringen av førtidsslaktingen i form av en frivillig ordning understreket arbeidsutvalget i Omsetningsrådet i møtet 28.11.1996 at det var behov for en mer restriktiv bruk av virkemiddelet. Dette skulle skje ved en vurdering av markedssituasjonen ved hver aktuell periode for førtidsslakting. I tillegg skulle riktig nivå på kompensasjonssatsen gjennomgås.

Situasjonsbeskrivelse

Arbeidsutvalget godkjente 26.10.2001 at markedstilgangen av egg i 2002 kunne reduseres med inntil 800 tonn, men i inneværende år har det ikke vært behov for å iverksette ordningen. Overproduksjonen er for tiden snudd til en knapphet på egg. Reduksjonen i eggproduksjonen er en følge av avgang av eggprodusenter. For egg kommer det nye regler som forbyr tradisjonell burdrift fra 2012. Dette skaper en usikkerhet særlig hos produsenter hvor de nye kravene gjør det nødvendig med investeringer.

Bakgrunnen for at førtidsslakting blir brukt i perioder med tilnærmet markedsbalanse er for å kunne dekke etterspørselstopper ved påske og jul. Tidligere kunne disse etterspørselstoppene delvis dekkes ved å bygge opp lagre. Etter at holdbarhetstiden for egg fra 02.05.2000, er redusert fra 48 dager til 28 dager fra leggedato som en følge av tilpasning til EUs regelverk, er ikke lagring et like anvendelig tiltak.

Prior Norge og Fjørfebransjens landsforening sendte SNT en felles søknad om å få godkjent en utvidet holdbarhetstid på 4 dager for påsken 2002. SNT innvilget

dispensasjonen, men uttalte at ved vurdering av nye søknader vil rapport fra den gitte dispensasjonsperioden inngå i vurderingsgrunnlaget. I telefon med SLF understreket SNT at dette ikke nødvendigvis kan påregnes ved framtidige søknader. Ved vurdering av mulige tiltak for å dekke perioder med underdekning, kan dermed ikke muligheten for periodevise utvidelser av holdbarheten inngå som et fast tiltak.

Når lagring ikke i samme grad kan benyttes for å ha en buffer i perioder med høy etterspørsel, er det behov for å aktualisere behovet for andre virkemidler, bl.a. førtidsslakting. Det har vært uenighet i bransjen om effekten av førtidsslakting. I møtet mellom Prior Norge og Fjørfebransjens Landsforening 11.07.2002 ble bransjen enig om at det er et behov for førtidsslakting av høner som et virkemiddel i markedsreguleringen. Dette begrunnes med at førtidsslakting er det rimeligste tiltaket for å regulere markedet. En forutsetning for enigheten er at det bl.a. foretas enkelte endringer i den arbeidsformen som Rådet for frivillig førtidsslakting (RFF) har praktisert.

Drøfting

Eksport har vært det viktigste virkemiddelet i overskuddssituasjoner. Eksport er imidlertid et mindre kostnadseffektivt virkemiddel enn førtidsslakting som skjer på et tidligere nivå i produksjonskjeden. Siden mulighetene for eksportstøtte til egg sannsynligvis vil bli redusert i fremtidige WTO-avtaler, kan det være en strategisk riktig beslutning å beholde muligheten for førtidsslakting.

Utsatt slakting i perioder med underdekning er et aktuelt supplement til andre virkemidler for å bidra til markedsbalanse i eggmarkedet. I inneværende år har dette blitt brukt, og produksjonstiden har blitt forlenget med gjennomsnittlig ca 2 uker. Dette må styres av det enkelte eggpakkeri slik at neste innsett av verpeferdige høner er bestilt til en dato som innebærer at nytt innsett ikke kommer i konflikt med kravet i Kvalitetssystem i landbruket (KSL) til tomperiode på 14 dager.

Gjennom EU- og WTO-kvotene har myndighetene lagt til rette for import av egg til redusert tollsats. Den tollfrie EU-kvoten på 290 tonn har tilnærmet blitt fylt opp i foregående tre-års periode. WTO-kvoten på 1 290 tonn (tollsats kr 5,08 med EFTA-preferanse på kr 2,-) har imidlertid blitt svært dårlig utnyttet. Importen var i 1999 på 77 tonn, i 2000 102 tonn og i 2001 253 tonn. I inneværende år med tilnærmet underdekning av egg er det i følge handelsstatistikken per første halvår 2002 importert vel 2,5 tonn egg. Disse kvotene, til sammen 1 580 tonn, er å anse som en del av det norske markedet for egg og bør vurderes utnyttet som et av virkemidlene for å dekke toppene i det norske forbruket av egg.

I følge Prior Norge er reduksjonen i eggproduksjonen en internasjonal trend. Det har blitt vanskeligere å skaffe egg fra de landene Prior Norge av hensyn til sykdomsrisiko ønsker å importere fra (Sverige og Finland). SNT har ikke tilsvarende begrensninger i forhold til hvilke land det kan importeres fra. Samtidig er periodene hvor det er behov for import til Norge sammenfallende med tilsvarende etterspørselstopper i de aktuelle eksportlandene. Bestemmelsene om

holdbarhet gir også begrensninger i muligheten til å benytte import til supplering av det norske eggmarkedet.

Prior Norge mener at en del forbrukere vil være forbeholdne til utenlandske egg. Egg som har vært importert til Norge, har i all hovedsak blitt brukt i eggproduktproduksjonen. Ved å tilføre forbrukermarkedet importerte egg, vil det være viktig å unngå forveksling mellom norske og utenlandske egg. Importerte egg må i tilfelle tydelig markedsføres med opprinnelsesland, og pris kan nyttes som virkemiddel i forbrukermarkedet. Slik kan forbrukeren få velge mellom norske eller utenlandske egg. Prior Norge understreker også i sitt innspill at det vil være hensiktsmessig med en noe høyere import av egg framover enn det som har vært normalt de senere år.

Ved at holdbarhetsperioden for egg har blitt redusert, er lagring som reguleringstiltak blitt mindre brukbart. Markedsregulator begrunner behovet for produksjonsregulering med at lagring ikke lenger kan brukes for å bygge opp en buffer for å kunne forsyne det norske markedet til jul og påske.

En uheldig virkning av førtidsslakting av høner er at produsentene ikke får tydelige signaler fra markedet om markedssituasjonen jf. St. meld. nr.19. Prisen skal være det vesentlige virkemiddel for å styre produksjonen. Produksjonen har vært dimensjonert til å ligge på et forholdsvis høyt nivå for å kunne forsyne markedet til jul og påske. Dette kan medføre at det bygges opp overflødig produksjonskapasitet, noe som er samfunnsmessig lite rasjonelt og lite effektivt bruk av midler. Derfor må førtidsslakting som virkemiddel brukes på en ansvarlig og restriktiv måte i de markedssituasjoner hvor dette virkemiddelet vurderes som hensiktsmessig, og gjerne av en samlet bransje.

For å understreke at førtidsslakting ikke skal ha preg av å være et permanent tiltak kan det vurderes å fastsettes et kvantumstak som skal gjelde over flere år. Arbeidsutvalget i Omsetningsrådet kan fastsette et slikt tak etter forslag fra markedsregulator som bør være basert på vurderinger foretatt av en samlet bransje. Dilemmaet vil være å finne et hensiktsmessig tak som verken er for romslig slik at det i praksis ikke har noen betydning, eller er så lavt at det er lite anvendelig. Som tidligere fastsetter arbeidsutvalget aktuelt kvantum for etterfølgende år innenfor kvantumstaket, som skal fungere som en ramme.

For at førtidsslaktingen skal gi den optimale effekt, er det viktig at kompensasjonsbeløpet er riktig fastsatt. Ordningen skal ikke virke stimulerende i forhold til produsentenes valg av førtidsslakting eller fortsatt produksjon ut hønenes levealder. Kompensasjonen bør i størst mulig grad dekke de reelle tapte produksjonsinntektene korrigert for sparte produksjonskostnader. For 2002 ble satsen beregnet til kr 1,50 pr. høne pr. uke med bakgrunn i beregninger av tapt dekningsbidrag.

En videreføring av førtidsslakting må kunne forsvares også i forhold til St. meld. nr.19 hvor det understrekes at produksjonsregulering av varig karakter for andre produksjoner enn melk i liten grad er aktuelt. Stortingsmeldingen åpner for at det ”i kortere perioder kan være nødvendig med tiltak på et så tidlig ledd i produksjonskjeden som mulig for at reguleringen kan skje på en kostnadseffektiv måte.” I eggmarkedet er det ikke lenger et generelt overskudd, slik at det er de temporære overskuddene som skal håndteres. Slik vurderer SLF ikke førtidsslakting til å være i konflikt med innholdet i stortingsmeldingen.

Forskriften for frivillig førtidsslakting fastsettes hvert år med hjemmel i § 1 pkt f i Retningslinjer for bevilgninger til markedsreguleringstiltak innenfor fjørfesektoren. Tidsbegrensede og mer ad-hoc pregede tiltak kan hjemles i denne bestemmelsen. Etter søknad fra markedsregulator fastsetter arbeidsutvalget årlig et kvantum og en kompensasjonssats. Slik blir det hvert år en vurdering av om ordningen skal benyttes som et virkemiddel tidlig i produksjonskjeden for å redusere eggtilførslene i perioder med overdekning. Dersom arbeidsutvalget vedtar ordningen for det påfølgende året, innebærer det også en vurdering av omfanget av førtidsslaktingen.

Det er viktig at legitimiteten til markedsordningene opprettholdes. En forutsetning for bruk av produksjonsregulerende virkemidler utenom melk, er at det er temporære overskudd som skal håndteres og at markedsregulator også utnytter andre tiltak for å redusere omfanget av førtidsslaktingen.

Forslag til endringer i gjennomføringen av ordningen for frivillig førtidsslakting

Konklusjonen etter diskusjonen mellom markedsregulator og den private del av eggbransjen er at en samlet bransje støtter opp om førtidsslaktingen under forutsetning av det foretas enkelte endringer i gjennomføringen av tiltaket.

Følgende føringer legges til grunn for utformingen av mandatet for Rådet for frivillig førtidsslakting (RFF):

Det er behov for en vitalisering av RFF som er hjemlet i § 5 i forskrift for frivillig førtidsslakting. Sammensetningen av rådet foreslås videreført, to representanter fra Prior Norge og to representanter fra Fjørfebransjens Landsforening. Det vil være behov for å utarbeide et mandat for RFF. Rådets rolle er å være et rådgivende organ overfor markedsregulator.

I tillegg må RFF sin arbeidsform endres slik at alle representantene blir involvert i planlegging og gjennomføring av førtidsslakting. SLF foreslår at RFF selv utformer et opplegg for RFF's drøfting av omfang og periode for førtidsslakting for det enkelte år, gjennomføringen av tiltaket i løpet av året og eventuelle andre saker som ligger innenfor RFF sin arbeidsoppgave. Protokoll fra hvert møte i RFF skal sendes Prior Norge og Fjørfebransjens Landsforening.

Når det gjelder informasjonen til produsentene i forbindelse med ny aktuell periode for førtidsslakting, bør dette informasjonsmateriellet i større grad få et preg av å være felles informasjon fra bransjen.

Den årlige rapporten som RFF utarbeider skal inneholde en fordeling av uttatt eggvolum på hvert enkelt eggpakkeri. I tillegg må SLF få overført elektronisk en rapport som viser førtidsslaktingen fordelt på den enkelte produsent. En slik rapport vil være nyttig med hensyn til funksjonen av det nye fagsystemet for egg.

Vurderinger knyttet til førtidsslakting skal som basisgrunnlag bruke Prognoseutvalgets prognoser, og i tillegg skal vurderingen baseres på markedsinformasjon fra alle eggpakkeriene, både de som er tilsluttet Fjørfebransjens Landsforening og de som er tilsluttet Prior Norge.

Statens landbruksforvaltning fremmet følgende forslag til vedtak:

1. Ordningen for frivillig førtidsslakting av høns videreføres innenfor rammene nedfelt i St. meld. nr. 19 (1999-2000). Det er en forutsetning at andre aktuelle virkemidler vurderes og utnyttes parallelt, og at markedsregulator årlig sender søknad om bruk av førtidsslakting når det vurderes som nødvendig ut fra markedssituasjonen.
2. Markedsregulator bes fremme et begrunnet forslag til et kvantumstak.
3. Markedsregulator bes fremme forslag til nærmere arbeidsoppgaver og mandat for Rådet for frivillig førtidsslakting i tråd med føringer i innstillingen.

Steinar Hauge foreslo å tilføye ”inntil videre” i punkt 1 og Arne Vinje foreslo å stryke ”årlig” i samme punkt.

Forslagene fikk tilslutning, og med hjemmel i § 1 pkt f i Retningslinjer for bevilgning til reguleringstiltak innenfor fjørfesektoren og møte i arbeidsutvalget i Omsetningsrådets 26.10.2001, gjøres følgende

Vedtak:

1. Ordningen for frivillig førtidsslakting av høns videreføres inntil videre innenfor rammene nedfelt i St. meld. nr. 19 (1999-2000). Det er en forutsetning at andre aktuelle virkemidler vurderes og utnyttes parallelt, og at markedsregulator sender søknad om bruk av førtidsslakting når det vurderes som nødvendig ut fra markedssituasjonen.
2. Markedsregulator bes fremme et begrunnet forslag til et kvantumstak.
3. Markedsregulator bes fremme forslag til nærmere arbeidsoppgaver og mandat for Rådet for frivillig førtidsslakting i tråd med føringer i innstillingen.

30. Markedsregulering i melkesektoren – Tap ved overføring av melk

I brev av 05.08.02 sender Tine BA søknad om å få dekket tap ved uhell i forbindelse med transport av melk til Synnøve Finden ASA sitt anlegg i Alvdal.

Ved en overføringstransport av melk fra Tine Meieriet Øst til Synnøve Finden ASA sitt anlegg i Alvdal kjørte en bil med henger utfor veien og all melken på henger gikk tapt. Tine søker om å få dekket et tap på 19 421 liter råmelk med en verdi på 3,53 pr liter. Satsen tilsvarer overføringsprisen i 1. kvartal 2002. Det totale tapet det søkes om å få dekket er kr 68 556.

Tine BA har som markedsregulator forsyningsplikt på råmelk til uavhengige meieriselskaper som er aktører under ordningen med prisutjevning i markedsordningen for melk. De nærmere bestemmelsene behandler ikke hvordan et eventuelt svinn eller tap ved transport av melk etter forsyningspliktbestemmelsen skal behandles.

I art. XI i retningslinjene slås det fast at markedsregulator skal iverksette reguleringsoppgavene på en slik måte at kostnadene blir minst mulig. Forsyningsplikten er en del av Tine BAs oppgaver som markedsregulator. Tine BA har vurdert det som minst kostbart å være selvassurandør og får således ikke dekning for tapet gjennom andre kilder.

Det må i slike tilfeller også vurderes om svinnet/tapet skyldes grov uaktsomhet av transportør og om det skal erstattes ved bruk av omsetningsavgift, noe oppgaven fra Tine BA viser ikke har vært tilfelle.

Statens landbruksforvaltning vurderer at et svinn/tap ved transport etter forsyningspliktbestemmelsene bør kunne dekkes av omsetningsavgiftsmidler i henhold til art XI i retningslinjene etter særskilt søknad til Arbeidsutvalget.

Ut fra en samlet vurdering av Tine BA sin søknad av 05.08.02 innstilles det på at tapet på kr 68 556 dekkes av midler fra fondet for omsetningsavgift på melk.

Arbeidsutvalget godkjente 15.02.99 en søknad etter et uhell ved overføring av melk til reguleringsproduksjon i Finmark, som har visse likhetstrekk med denne saken.

Kvantumet og oppgjør mellom Tine BA og Tine Meieriet Øst er bekreftet av revisor.

Med hjemmel i art XI i retningslinjer for bevilgninger til markedsreguleringstiltak innenfor melkesektoren gjøres følgende

Vedtak:

Søknaden om tap ved overføring av melk til Synnøve Finden ASA godkjennes, og kr 68 556 bevilges fra midler fra omsetningsavgiften på melk.

31. Avsetningstiltak i melkesektoren – Oppgave over prisendringer og prisgevinst/pristap i år 2001

I henhold til art IV i retningslinjene for markedsregulering i melkesektoren skal det kalkuleres prisgevinst/pristap på de produkter som befinner seg på reguleringslager ved endring i TINE Norske Meieriers engrosprisnotering.

Med brev av 28.03.01 og 13.08.2002 oversender TINE BA oppgave over prisendringer med tilhørende prisgevinst og pristap på reguleringsprodukter i 2001. Prisendringen skjer normalt bare en gang i året som en følge av jordbruksoppgjøret pr. 01.07.

2001 avvek fra det normale ved at hovedendringene i pris pr. 01.07.01, p.g.a redusert matvareoms, først skjedde pr. 01.11.01. I tillegg var det en prisreduksjon på 25 kg sekk skummetmelkpulver pr. 01.01.01. I forståelse med TINE BA har AU sin behandling av prisendringen pr. 01.01.01 avventet oppgaven over hovedendringen pr. 01.11.01.

For å beregne mengden på reguleringslager blir det beregnet et gjennomsnittlig salg pr. uke ut fra de månedlige salgstall i måneden etter prisendringen. Dette salgstallet multipliseres med antall uker forretningsmessig lagring som Arbeidsutvalget har bestemt. Størrelsen på reguleringslagrene for en måned vil da framkomme ved å trekke forretningsmessig lager fra oppgitt total lagerbeholdning ved inngangen til den måneden da prisendringen skjer.

For melkefett var det en prisøkning på kr 1,20 pr. kg for 25 kg Tine smør løsvekt, smør til kalvegodt og 25 kg fjell- og gårdssmør, elles ingen endring. For hvitostprodukter var det en prisøkning på kr 0,17 - kr.1,31 pr. kg. For kasein var det en prisøkning på kr 7 pr. kg. For brunost var det en prisøkning på kr 0,13 - kr 0,93 pr. kg, og for tørre produkter var prisøkningen på kr 0,13 - kr 1,50 pr. kg.

Tabellen nedenfor viser den totale verdiendringen av lagerbeholdningen for reguleringsvarene som en følge av prisendringene 01.01.01 og 01.11.01.

PRODUKTGRUPPE	PRISGEVINST
Melkefett	0
Hvitost	430 526
Kasein	1 528 815
Brunost	182 147
Tørre produkter	334 791
TOTALT	2 476 279

Oppgavene er attestert av statsautorisert revisor.

Med hjemmel i art IV i retningslinjer for bevilgninger til markedsreguleringstiltak innenfor melkesektoren gjøres følgende

Vedtak:

Oppgavene over prisgevinst og pristap av reguleringsprodukter for 2001 godkjennes, og kr 2 476 279 godskrives fondet for omsetningsavgiften på melk.

Møtet var slutt kl. 13.00.